

Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
mevrouw mr. drs. I.K. van Engelshoven
Rijnstraat 50
2515 XP Den Haag

i.a.a. de heer drs. F.A. Hofman

<i>onderwerp</i>	<i>kenmerk</i>	<i>datum</i>
toelatingsbeleid HO instellingen	LC 19.019/DIV	24 oktober 2019

Geachte mevrouw Van Engelshoven,

De Landelijke Commissie Internationale Student in het Hoger Onderwijs (verder: Landelijke Commissie) heeft de afgelopen maanden met veel interesse kennis genomen van de verschillende beleidsdocumenten aangaande het hoger onderwijs, waaronder het Interdepartementaal Beleidsonderzoek Internationalisering (verder: IBO), de Kabinetsreactie op het IBO en de Kamerbrief waarin u de hoofdlijnen van de Strategische agenda hoger onderwijs en onderzoek uiteenzet. De Landelijke Commissie is verheugd te lezen dat u de meerwaarde van internationalisering van het (hoger) onderwijs onderstreept, en beoogt overheidsbeleid te ontwikkelen dat kan bijdragen aan de positieve effecten van internationalisering. Daarnaast wenst u de negatieve effecten van internationalisering te beperken. Hetgeen past binnen de eerder uitgezette beleidslijn in uw visiebrief *Internationalisering in evenwicht* van 4 juni 2018.

Begrenzen van de absorptiecapaciteit

De in het IBO voorgestelde maatregelen heeft u in het Wetsvoorstel Taal en Toegankelijkheid merendeels overgenomen. Daarbij is onder meer aandacht voor de beheersbaarheid van de instroom van internationale studenten. Zoals in de verschillende rapporten, maar zoals u ook in uw Kabinetsreactie heeft benoemd, is er een grens aan de absorptiecapaciteit van het publiek bekostigd Nederlands hoger onderwijsstelsel binnen de huidige budgettaire randvoorwaarden. De Landelijke Commissie deelt deze zorgen over de absorptiecapaciteit die naar haars inziens op lange termijn een bedreiging kunnen vormen voor de kwaliteit van het Nederlands hoger onderwijs, en voor het welzijn van (internationale) studenten waar het gaat om de begeleiding en de krapte op de huizenmarkt.

Aanscherpen van het toelatingsbeleid

De roep vanuit het hoger onderwijsveld voor meer instrumenten te behoeve van de beheersbaarheid van de instroom van internationale studenten heeft de Landelijke Commissie bevestigd gezien tijdens het seminar, dat zij in oktober 2018 organiseerde met Nuffic en de Kommissie Buitenlands Studerenden. Tijdens deze bijeenkomst, waaraan beleidsambtenaren van OCW actief hebben bijgedragen, is gezamenlijk geconstateerd dat er onduidelijkheid bestaat over de mogelijkheden die bestaande wet- en regelgeving onderwijsinstellingen biedt om hun toelatingsbeleid vorm te geven. Dat wordt mede veroorzaakt door de tegenstrijden tussen onderwijs- (Whw) en de vreemdelingenwetgeving (Vreemdelingenwet 2000), waaraan ook in uw Kabinetsreactie wordt gerefereerd. De Landelijke Commissie acht het zeer waardevol dat u hernieuwde aandacht voor dit gecompliceerde onderwerp vraagt en is graag bereid hieraan een bijdrage te leveren aangezien de discussie ook de in de Gedragscode Hoger Onderwijs opgenomen studievoortgangsnorm en afmeldplicht bij de IND raakt.

De maatregelen die u voorstelt moeten voldoende mogelijkheden creëren voor de instellingen om hun toelatingsbeleid vorm te geven en capaciteitsproblemen te voorkomen. De Landelijke Commissie verwacht dat de instrumenten slechts ten dele een antwoord zullen vormen op de door de hoger onderwijsinstellingen geadresseerde problematiek. Wat met name ontbreekt is de mogelijkheid om een noodbeperking in te stellen wanneer een onderwijsinstelling geheel onverwacht wordt geconfronteerd met een, in verhouding tot voorgaande jaren, relatief groot aantal vooraanmeldingen van toelaatbare internationale studenten. De Landelijke Commissie roept hierbij graag de casus in herinnering waarbij een hogeschool in 2016 voor een relatief kleine opleiding 200 vooraanmeldingen ontving van studenten van buiten de EU/EER en geen wettelijke mogelijkheden tot haar beschikking had deze toestroom te reguleren. Kwalitatief goed onderwijs kan in gevaar komen als er onverwacht grote groepen internationale studenten, al dan niet van één nationaliteit of culturele achtergrond, zich inschrijven voor een opleiding. Een onderzoek naar de juridische mogelijkheid van een noodbeperking acht de Landelijke Commissie dan ook van groot belang. Zij doet het dringende verzoek hier op korte termijn aandacht aan te besteden en maatregelen te treffen, zo mogelijk nog in het thans lopende wetgevingstraject van het Wetsvoorstel Taal en Toegankelijkheid.

Verruimen van de selectiemogelijkheden

In het IBO zijn verschillende suggesties gedaan voor instrumenten die de selectiemogelijkheden voor bekostigde onderwijsinstellingen kunnen vergroten, zodat onderwijsinstellingen beter kunnen sturen op de instroom van internationale studenten. U geeft in de Kabinetsreactie aan dat u niet overtuigd bent van de noodzaak om selectiemogelijkheden te verruimen. De Landelijke Commissie betreurt dit daar een uitgebreider instrumentarium om te kunnen selecteren op culturele achtergrond dan wel nationaliteit kan bijdragen aan een qua diversiteit evenwichtige internationale samenstelling van een opleiding. De Landelijke Commissie begrijpt dat de mogelijkheden juridisch gezien beperkt zijn gezien het non-discriminatiebeginsel en de noodzaak de toegankelijkheid voor Nederlandse studenten te waarborgen. Het verdient aanbeveling om te onderzoeken of het mogelijk is om diversiteit als selectie criterium, zoals dat nu is toegestaan voor het kleinschalig onderwijs, uit te breiden. Daarbij staat voorop dat een heldere definitie zal moeten worden geformuleerd voor wat diversiteit inhoudt, evenals voor het concept *international classroom*.

Faciliteren van het leren van de Nederlandse taal

De in het wetsvoorstel voorgestelde maatregelen met betrekking tot het taalbeleid moeten een bijdrage leveren aan een meer weloverwogen beleid van de onderwijsinstellingen. Het gaat daarbij onder meer om de beheersing van de Nederlandse taal. Uw voorstel is om het huidige artikel 1.3 Whw aan te passen opdat het ook van toepassing zal zijn op anderstalige studenten. Met ondertekening van de Gedragscode Hoger Onderwijs hebben de hoger onderwijsinstellingen het belang onderschreven om internationale studenten in de gelegenheid te stellen de Nederlandse taal te leren en culturele vaardigheden op te doen. Tijdens het eerder genoemde seminar Gedragscode was er brede instemming met het feit dat het leren van de Nederlandse taal de verbinding met Nederland versterkt, het studentenwelzijn bevordert en de kans op een baan in Nederland na het afstuderen vergroot. Een van de vervolgtacties uit het seminar is dat wordt onderzocht hoe onderwijsinstellingen gevolg geven aan deze inspanningsverplichting, en hoe bestaande *best practices* kunnen worden gedeeld. Hiervoor kan gedacht worden aan het verzorgen van MOOCS Nederlandse taalvaardigheid. Deze worden nu nog enkel in de markt gezet via de eigen website van de onderwijsinstelling, waardoor ze voor de (aankomende) internationale student soms moeilijk vindbaar zijn. Het verdient aanbeveling het aanbod op een onlineplatform, als bijvoorbeeld Study In Holland, te presenteren opdat de vindbaarheid vergroot wordt en studenten in de gelegenheid te stellen voor zij naar Nederland komen, dan wel gedurende hun verblijf in Nederland, de Nederlandse taal te leren.

Verbetering van de taalvaardigheid van docenten

In het IBO is vastgesteld dat de Engelse taalvaardigheid van docenten over het algemeen voldoende is, maar dat niettemin 16% van de internationale studenten ontevreden is over de Engelse taalvaardigheid van docenten. Dit laat zien dat er ruimte is voor verbetering. In de Kabinetsreactie merkt u terecht op dat de onderwijsinstellingen hierover onderling afspraken hebben gemaakt. De leden van de VSNU hebben afgesproken dat docenten en hoogleraren met een vast dienstverband de onderwijstaal minimaal op C1-niveau moeten beheersen. Daarnaast hebben de hoger onderwijsinstellingen zich in de Gedragscode Hoger Onderwijs verplicht erop toe te zien dat docenten de taal waarin het onderwijs wordt gegeven voldoende beheersen. De Landelijke Commissie zal de bevinding van het IBO meenemen in de evaluatie van de Gedragscode Hoger Onderwijs, waarbij zal worden verkend of de afspraak in het veld, te weten beheersing van de onderwijstaal door docenten en hoogleraren op minimaal C1-niveau, kan worden vastgelegd in de Gedragscode Hoger Onderwijs.

Afbouw subsidie Neso-kantoren

In lijn met het IBO-voorstel kondigt u in de Kabinetsreactie aan de subsidie voor de Neso-kantoren af te bouwen. U geeft aan voornemens te zijn de vrijgekomen middelen in te zetten voor versterking van de kennisdiplomatie via onderwijs- en wetenschapsattachés. De Neso-kantoren zijn veelal het eerste contactpunt voor aankomende internationale studenten. Zij vervullen een waardevolle rol waar het gaat om het informeren en begeleiden van internationale studenten die in Nederland willen studeren, maar ook aan Nederlandse studenten die naar het buitenland gaan. Daarnaast zorgen de Neso-kantoren voor Nederlandse taallessen voor studenten die naar Nederland gaan, geven ze studenten objectieve informatie over zaken als huisvesting, en checken ze de diploma's en Engelse taalvaardigheid van Chinese studenten. De Landelijke Commissie heeft zorgen of deze functionaliteiten voldoende worden gewaarborgd door de inzet van onderwijs- en wetenschapsattachés. Zij verzoekt u het voorstel om de subsidie af te bouwen in heroverweging te nemen en het gesprek aan te gaan met de koepelorganisaties in het hoger onderwijs en Nuffic.

De internationalisering van het Nederlandse hoger onderwijs is van groot belang voor de Nederlandse samenleving en kenniseconomie. Het is daarom van belang dat we gezamenlijk ervoor zorgen dat de positieve effecten van internationalisering worden gewaarborgd, en daar waar mogelijk worden geoptimaliseerd. Het Wetsvoorstel Taal en Toegankelijkheid bevat instrumenten om de neveneffecten van internationalisering te ondervangen, maar lijkt met name daar waar het gaat over de beheersbaarheid van de instroom nog onvoldoende instrumenten te bieden voor de onderwijsinstellingen. De Landelijke Commissie hoopt dat u mogelijkheden ziet om bovenstaande suggesties onderdeel te laten uitmaken van het wetsvoorstel.

De Landelijke Commissie ziet vanuit haar onafhankelijke positie een rol voor zichzelf weggelegd in het samenbrengen en verbinden van partijen door bijeenkomsten te organiseren waarbij beleid en praktijk elkaar kunnen ontmoeten. Graag doe ik u hierbij het aanbod, dat ik ook bij Feite Hofman directeur hoger onderwijs en studiefinanciering heb neergelegd, om een symposium te organiseren wanneer het ministerie dat rond een bepaald thema wenst, dat verwant is aan de bepalingen van de Gedragscode Hoger Onderwijs.

Met vriendelijke groet,
namens de Landelijke Commissie,

ir. J.E.J. van Bergen
voorzitter Landelijke Commissie Gedragscode Hoger Onderwijs

cc: voorzitters van de koepelorganisaties in het hoger onderwijs: NRTO, VH en VSNU